

Muisteloita talvisodan alusta ja evakkoon lähdöstä

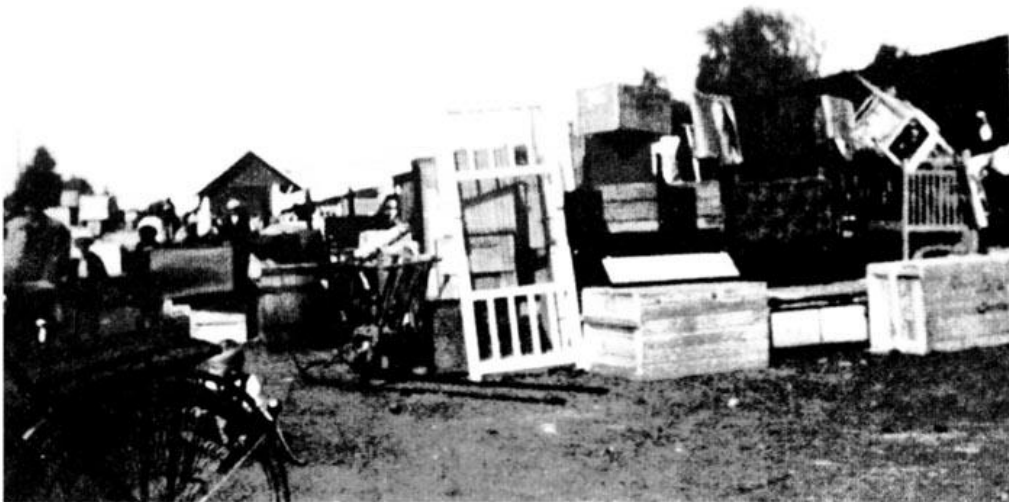
muistelijana silloin 8-vuotias Anna-Liisa Ruuska (myöh. Snellman)

Isäni Juho Ruuska lähti 29.11.1939 aamulla laivalla Käkisalmeen. Minulle oli luvattu, että saan iltapäivällä mennä serkkuni Violan kanssa hevosella laivarantaan isää vastaan. Joku meille valjasti reen eteen hevosen ja sitten mentiin!

Laivan tullessa lahdelle, se antoi äänimerkkejä. silloin lähti Huima-hevonen juoksemaan kohti Tommolan mäkeä ts. karkasi meiltä. Olihan isä hiukan vihainen, mutta lähti kuitenkin etsimään hevosta, löysi sen ja sitten päästiin lähtemään kohti Jutilaa, kättilö Nurkkala mukana.

Pikkuveljeni syntyikin sitten saman iltana kamarissa, jossa myös isämme sekä me muut lapset olimme syntyneet. Helmi-äiti muisti aina myöhemmin kertoa, että "poika painoi sattaa rammaa vaijaa viis killoa".

Seuraavana päivänä juoksin ulos, kun kuului lentokoneen ääni. Räisälästä päin tuli kolme konetta ja niiden jyrinä oli niin kovaa, että ikkunat talossa vain helisivät. Minä pelästyin hirveästi!. Se oli Talvisodan alku minun kohdallani, pommikoneet täydessä lastissa.

Siirtolaisten tavarakasoja Ylistaron asemalla vuonna 1940.

En muista, milloin meille tuli lähtökäsky, mutta muistelen, että lähdimme kotoa 8 p:nä joulukuuta. Istuimme Huiman vetämään rekeen koko perhe. Kerttu-serkku oli tullut auttamaan meitä lähtökuntoon. Kun sitten reki lähti liikkeelle, hyppäsi hän jalaksille ja alkoi laulaa "Riennä riemuin eespäin vaan tietä Jumalasi. Joskin löydät määrämaan, vasta kuollessasi".

Kuinka osuvat sanat ne olivatkaan vuosien saatossa meille siirtolaisille!

Laivarannassa kylän väki, äidit, lapset ja vanhukset nousivat laivaan. Isät olivat saattamassa Käkisalmeen asti. Työkuntoiset joutuivat jäämään sinne. Sotaan kelpaavat olivat jo rintamalla.

Oli jo varmaan pimeää, kun laiva lähti rannasta. Käkisalmissa meidät vietiin johonkin suojaan. Muistan vain, että siellä oli painimattoja lattialla ja niiden päällä saatoimme levätä. Vajaa kolmevuotias veljeni Hannes hauskuutti ihmisiä laulamalla "Hei Karjalasta heilin minä löysin..." ja "Sä kasvoit Jussi kaunoinen.." Malisen Eelis oli ne hänelle kesällä opettanut.

Junaan nousimme ehkä iltayöllä. Isä sanoi ajatelleensa silloin "Mistähän minä tuon sakin löydän?" Useimmat meistä olivat varmaan silloin ensimmäistä kertaa junassa. Taisimmepa olla ihan II:n luokan vaunussa! Sotapoliisit kulkivat junassa ja kyselivät kaikilta nimet.

Elisenvaarassa meidät kuitenkin jo ajettiin pois siitä junasta, piti mennä asemarakennukseen sisälle. Koko asema oli pimeänä. Taskulampulla ja myrskylyhdyillä meitä ohjailtiin. En pysty sanomaan, kuinka kauan me siellä olimme, kun taas kuului komento "Junaan!" Mutta nyt eri junaan. Pehmeät penkit olivat vaihtuneet härkävaunun lavereiksi. Jokainen yritti löytää paikkansa itselleen ja perheelleen.

Jonkin ajan kuluttua sotapoliisit huusivat Helmi Ruuskaa ja taluttivat meidän Roosa-mummoa. Hän oli unohtunut meiltä sinne asemalle istumaan! Ei se ollut ihmekään, olihan äidillä huolehdittavana 10 päivää vanha vauva, vajaa kolmevuotias Hannes ja minäkin olin vasta 8-vuotias. Mummo oli syksyllä sokeutunut täysin eikä osannut liikkua yksin !

Laverit olivat osittain kolmessa kerroksessa. Kamina oli keskellä vaunua, puita lämmitystä varten riitti ainakin aluksi. Pahempi pulma oli "toiletti"! Jonkun äidin "matkatavaroista" löytyi lasten potta. Yritäpä ajatella 80-vuotiaita vanhuksia asioimassa sille! Jossain vaiheessa saimme toaletiksi sinkkiämpäriin, mutta onnettomuudeksi senkin sisältö pääsi joskus kaatumaan lattialle!

Vanhukset laitettiin istumaan alimmalle laverille. Roosa-mummo poltti kätensä kaminan kyljessä useampaan kertaan, kun hän ei nähnyt mitään.

Meidän vaunussamme oli meidän hirvisaarelaisten lisäksi Puustista Orpanan Anni ja Antti, jotka olivat meidän perheelle sukua. Antti se olikin varsinainen "huoltomies". Hän tyhjensi sinkkiämpäriin ovesta ulos. Juna pysähtyi useasti, mutta se ei tapahtunut suinkaan asemien kohdalla, vaan useimpien metsässä. Aina kun pysähdyimme, Antti raotti ovea ja huusi "Hei ihmiset, onks siel kettää? Tuokaa meil puita!" Eihän niitä puita joka kerta tullut!

Joskus saimme maitoakin ja ainakin kerran saimme velliä. Me lapset joskus hiukan villiinnyimme telmimään, olimmehan kaikki tuttuja keskenämme. Meillä ei ollut ajasta mitään tajua, kun ei ollut ikkunoita. Ei tiedetty oliko päivä vai yö! Ajattelen, että matka kesti ehkä kaksi vuorokautta, kun taas Viola-serkun mielestä se kesti 4 vuorokautta!

Tämän katon alla monen hirvisaarelaisen vanhuksen evakkotie päättyi. Kuvassa Ylistaron Uhtamalan kyläkoulu.

Kuitenkin oli pimeää, kun saavuimme Ylistaroon, määränpäähämme. Olisiko ollut sunnuntai? Kuorma-autoilla meidät vietiin asemalta Untamalan koululle. Lotat olivat valmistaneet meille lihasoppaa. Hieman outo elämys meille karjalaisille oli keitossa olevat "jauhoklimpiti". Pappi oli myös paikalla! Hän julisti meille Jumalan sanaa.

Joukossamme oli myös kaksi vielä kastamatonta vauvaa, Mari Penttisen tytär sekä meidän vauva. Pappi lupasi kastaa heidät ja niin äiti pyysi Orpanan pariskuntaa lapselle kummeiksi, mutta Anni sanoi, ettei hän pysty olemaan sylikummi, kun hänellä oli kovin huonot jalat. Lotat olivat kovin innokkaita tulemaan kummeiksi. Niinpä Yli-Koiviston Rauha piti meidän vauvaa, joka sai sitten nimekseen Veikko Antero.

Seuraavana aamuna meidän perhe haettiin Yli-Koiviston hevosella tämän uuden kummin kotiin.

Useata perheet joutuivat olemaan siellä koululla viikkoja, jopa kuukausia. Meidän sijoituspaikassakin oli paljon väkeä, meitä oli viisi henkeä sekä sitten Vaasasta pommituksia pakoon lähteneitä äiti viiden lapsensa kanssa, eräs vanha rouva tyttärineen ja sisarukset Heikki ja Helena. Ja tietysti talon oma väki. Kaikkiaan meitä oli 20 henkeä.

Kaikki me söimme samasta padasta, siis olimme samaa ruokakuntaa. Sovinto oli kuitenkin aika hyvä. Pahennusta herätti vain se, että meidän pikku-Hannes tanssi kaikki aamu- ja iltahartauksien virret.

Isä kävi meitä kerran sodan aikana katsomassa. Kun sitten rauha tuli, olimme taas kaikki yhdessä. Keväällä 1940 muutimme Lapualla Ruhan kylään Muilun taloon. Syksyllä aloitin kansakoulun kolmannen luokan.

Toinen, se viimeinen lähtö saaresta

muistelija Anna-Liisa Snellman os. Ruuska

Oli alkukesä kauneimmillaan vuonna 1944. Linnut tekivät pesijään. Luonto oli parhaassa kukasaan. Vuoksen vesikin oli jo tarpeeksi lämmintä uimiseen. Koulu oli loppunut ja suvivirsi oli laulettu. Olin saanut päästötodistuksen kansakoulusta. Sitten se alkoi. Tykkien jyllinä voimistui aina vaan kovemmaksi.

Koveron Pentti oli saanut tehtävän kiertää talosta taloon ilmoittamassa lähdöstä. Oli Juhannuksen aatonaatto 22 pvä kesäkuuta. Olimme taas laivarannassa, äidit lapsineen ja vanhukset. Kodit oli hyvästelty, vain eväät ja vaatenyytit oli saatu mukaan.

Isäni Juho Ruuska oli saanut tehtävän saattaa meidät perille. Oli ollut suuria pommituksia Elisenvaarassa, jossa mm. räisäläisiä oli kuollutkin. Siksi meitä ei viety junalle Käkisalmeen, vaan Tervolaan Kaukolan puolelle. Sinne me rantauduimme illansuussa. Sieltä oli jo väki lähtenyt evakkoon ja niin olimme tyhjässä kylässä, jossa ei ollut edes puhelinta.

Eero Penttisen ja Annikki Rahkosen häät Alavudella 1945. Kuvassa on puolet Hirvisaaresta evakkoon lähteneistä.

Eräässä suuressa talossa me sitten nukuimme yön. Juhannusaaton aamuna isä lähti kylälle ja saikin hankituksi meille kuorma-auto kuljetuksen. Autot veivät meidät Parikkalaan, jossa majoituspaikkamme oli kirkko. Siellä me hirvisaarelaiset sitten nukuimme Juhannusyön - kirkossa. Aamulla kaivoimme nyyteistämme aamupalaa. Syötyämme meidät siirrettiin sivupenkeille ja Juhannuksen jumalanpalvelus alkoi. Hääparejakin vihittiin. Me saimme katsella toimitusta "samaa maksuun".

Illalla kaatosateessa me sitten siirryimme rautatieasemalle ja junaan. Alavudelle tulimme illalla. Siellä majoituimme kirkonkylän koululle. Maanantai-aamuna meitä alettiin sijoittaa taloihin. Hirvisaarelaiset sijoitettiin enimmäkseen Jokivarren kylään. Me asetuimme asumaan Asunmaan Erkin taloon. Isä joutui palaamaan takaisin kotiin, josta hän sitten muun kylänväen kanssa tuli syyskuussa lopullisesti pois.

Viimeinen hirvisaarelainen sankarivainaja siunattiin Alavuden multiin. Hän oli Tiiran Albert. Hän kaatui Lapin sodassa lokakuussa. Kirkkoherra Niilo Mustala siunasi hänet. Meidän Rosa-mummo nukkui pois Asunmaan vinttikamarissa. Myös hänet on haudattu Alavudelle.

Kovin laajalle on pienen Hirvisaaren kylän väki levinnyt Suomessa ja jopa ulkomaillekin!